Ert tjänsteställe, handläggare
Klimat- och näringslivsdepartementet
Richard Andersson

Ert datum
2026-09-28

Er beteckning
KN2026/01835

Vårt tjänsteställe, handläggare
HKV FST JUR CIVmtrl
Jenny Wilke-Blanck

Vårt föregående datum

Vår föregående beteckning

Försvarsmaktens yttrande över remiss av Europeiska kommissionens förslag till en förordning om innovation

Sammanfattning

Försvarsmakten ställer sig positiv till en EU-gemensam strategi för att stimulera forskning, utveckling och innovation för att uppnå en högre grad av konkurrenskraft, autonomi och försörjningstrygghet inom unionen. Förslaget aktualiserar dock flera frågor av betydelse för försvarsförmågan.

Försvarsmakten ser inga behov av ytterligare reglering på upphandlingsområdet. Riskerna med den föreslagna förordningen (innovationsförordningen) är påtagliga vad gäller tidsåtgången för det förfarande som förordningen föreskriver, begränsningar i nationell handlingsfrihet, utökade kostnader samt nya gränsdragningsproblem avseende bedömningen av varor och tjänster som kan komma att ha dubbla användningsområden. Försvarsmakten avstyrker därför förslaget i de delar det kan antas begränsa den militära förmågeutvecklingen.

Försvarsmakten köper många civila varor och tjänster som i den egna verksamheten används på ett sådant sätt att de blir känsliga, Detsamma gäller utvecklingen av varor och tjänster för Försvarsmaktens behov. Försvarsmakten vill särskilt understryka att nya regleringar inte får riskera att begränsa möjligheten att utforma och genomföra upphandlingar utifrån operativa behov. I förordningen måste därför införas tydliga undantag för nationell säkerhet och försvar som säkerställer att medlemsstaterna behåller handlingsfrihet inom försvarsområdet och att nya krav inte blir ett hinder för att snabbt anskaffa,

Postadress
Högkvarteret
107 85 Stockholm

Besöksadress
Lidingövägen 24

Telefon
08-788 75 00

Telefax
08-788 77 78

E-post, Internet
exp-hkv@mil.se
www.forsvarsmakten.se/hkv

integrera och vidmakthålla teknik som krävs för nationell och kollektiv försvarsförmåga.

Forskningsundantagets betydelse för försvarsinnovation

Finansiering av forskning och utveckling har hittills varit undantaget från tillämpningen av EU:s direktiv på upphandlingsområdet. De för Försvarsmakten nu relevanta bestämmelserna återfinns i artikel 14 i upphandlingsdirektivet[1], motsvarande 1 kap 5§ LOU[2], samt artikel 13(j) i försvarsupphandlingsdirektivet[3], motsvarande 1 kap. 10 § 10p LUFS[4].

Avsikten med innovationsförordningen är att reglera undantaget i artikel 14 i upphandlingsdirektivet medan undantaget i artikel 13(j) i försvarsupphandlings-direktivet lämnas oförändrat. Förordningen reglerar därmed ett område som hittills omfattats av medlemsstaternas självbestämmande med hänvisning till att finansiering av forskning och utveckling på försvars- och säkerhetsområdet inte berörs av förslaget.

Civil forskning och utveckling är av stor betydelse för det militära försvaret och Försvarsmakten finansierar ofta forskning med stöd av undantaget i 1 kap 5 § LOU. Majoriteten av all forskning utförs av civila aktörer och den militära nyttan är inte alltid initialt uppenbar. Det är tvärt om ofta relevant för försvaret att finansiera forskning som ska utröna om en civil produkt är lämplig för militär användning. I kris och krig är det därtill avgörande att såväl civil innovation som försvarsinnovation jämte dess leveranskedjor kan upprätthållas och skalas upp, i synnerhet inom områden där den tekniska utvecklingen går snabbt. Det är därför av stor vikt att Försvarsmakten *dels* kan vända sig till leverantörer som har förmåga att upprätthålla leveranser, *dels* aktivt kan finansiera uppbyggnaden av starka forskningsmiljöer nationellt. Ett viktigt exempel är Centrum för cyberförsvar och informationssäkerhet (CDIS) som etablerades 2019 på KTH. CDIS ska bidra till utveckling av kunskap om metoder och tekniker i forskningens framkant som ska bidra till Försvarsmaktens förmåga att genomföra operationer i cyberdomänen, samt skapa förutsättningar för försvarbara system och plattformar.

Innovationsförordningens påverkan på nationell rådighet och suveränitet

Av artikel 4 i fördraget om Europeiska unionen framgår att unionen ska respektera medlemsstaternas väsentliga statliga funktioner, särskilt funktioner vars syfte är att hävda medlemsstaternas territoriella integritet, upprätthålla lag och ordning och skydda den nationella säkerheten. Innovationsförordningen får

[1] Direktiv 2014/24/EU om offentlig upphandling
[2] Lag (2016:1145) om offentlig upphandling
[3] Direktiv 2009/80/EG om samordning av förfaranden vid tilldelning av vissa kontrakt för byggentreprenader, varor och tjänster av upphandlande myndigheter och enheter på försvars- och säkerhetsområdet
[4] Lag (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet.

därmed inte utformas eller tillämpas på ett sådant sätt att den hindrar skyddet av den nationella säkerheten.

I gränslandet mellan civil och militär forskning och utveckling möjliggör 1 kap 5 § LOU snabb och träffsäker finansiering för att omvandla idé till militär förmåga. I dessa situationer kommer innovationsförordningen ställa krav på marknadsdialog med leverantörer i hela EU, funktionella krav framför detaljkrav, bestämmelser om att leverantören behåller IP-rättigheter, samt att flera kontrakt tilldelas parallellt för att sedan gradvis minska i antal. Detta begränsar i hög grad Försvarsmaktens möjligheter att välja aktör och välja var forskningen eller utvecklingen ska ske.

Innovationsförordningen ställer visserligen upp ett antal undantag som får tillämpas om upphandlingen rör kritisk och strategisk dual-use-infrastruktur, skydd mot externa hot eller dual-use egenskaper hos forskningsresultaten. Enligt Försvarsmaktens bedömning är emellertid dessa inte tillräckliga. Rådighet och suveränitet behöver för det militära försvaret definieras utifrån militär kontroll och handlingsfrihet, inbegripet att snabbt kunna anskaffa, integrera och vidmakthålla teknik som krävs för nationell och kollektiv försvarsförmåga. Försvaret behöver kunna ta hänsyn till interoperabilitet inom Nato, befintliga system, tidskritiska förmågebehov och tillgång till spetsteknik. Försvarets faktiska rådighet behöver även inkludera drift, vidareutveckling, kostnadsbild och ersättningsmöjligheter.

I och med innovationsförordningen ökar dessutom betydelsen av om en finansiering av forskning eller utveckling faller under LOU:s eller LUFS:s tillämpningsområde eftersom det styr om innovationsförordningen ska tillämpas. Därefter ska bedömas om undantagsbestämmelserna i innovationsförordningen ska tillämpas. Dessa ställningstaganden styr vilket av tre olika regelverk som ska tillämpas och öppnar för tidskrävande överprövningar och osäkerhet kring utfallet.

Begränsning av möjligheten att finansiera forskning och utveckling utanför EU

Slutligen begränsar innovationsförordningen möjligheterna att finansiera forskning och utveckling från aktörer utanför EU. Endast om ett tredje land har ingått ett internationellt handelsavtal med EU, som uttryckligen omfattar och öppnar marknaden för forskning och utveckling, får aktörer från tredje land tilldelas kontrakt. I övriga situationer gäller strikta undantagsbestämmelser. Som huvudregel gäller därtill att 50 procent av hela uppdraget utförs inom EU. Detta kan begränsa möjligheten att finansiera forskning i t.ex. USA, Storbritannien och Canada.

Det är av största vikt att det inte skapas ett regelverk som i praktiken inskränker handlingsfriheten när det gäller försvar och nationell säkerhet. Styrande för upphandling av FoU behöver ytterst vara den militära förmågan, hur snabbt den kan införas och om den kan upprätthållas i kris och krig. Realistiska tidsplaner

och undantag för militär verksamhet kommer att vara avgörande för att uppfylla operativa krav och interoperabilitet inom Nato.

Försvarsmakten bedömer att kommissionens fortsatta arbete med förordningen tydligare måste förankras i rådande tekniska, regulatoriska, ekonomiska och säkerhetspolitiska förutsättningar. Särskilt bör handlingsfrihet för nationell säkerhet och militärt försvar och relationen till allierade och partners säkerställas.

Forskningschef David Bergman, tillförordnad sektionschef David Åberg, försvarsjurist Gabriel Löwander, programledare Franciska von Heland, HR-strateg Anders Claréus och handläggare Cajsa Hemström har deltagit i beredningen av detta ärende.

Detta remissvar har fastställts av ställföreträdande chefsjurist Helene Arango Magnusson**.** Försvarsjurist Jenny Wilke-Blanck har varit föredragande**.** I den slutliga handläggningen har också sektionschef Amanda Spaner deltagit.

Arango Magnusson, Helene

Ställföreträdande chefsjurist

Handlingen är fastställd i Försvarsmaktens elektroniska dokument- och ärendehanteringssystem.

Sändlista

Klimat- och näringslivsdepartementet kn.registrator@regeringskansliet.se samt kn.nim.remisser@regeringskansliet.se
Försvarsdepartementet (endast för kännedom)
forsvarsdepartementet.registrator@regeringskanlsiet.se

Inom myndigheten för kännedom
FST STRA UTV
FST STÖD